תַּנְיָא אִידָךְ – שנינו בברייתא אחרת, נאמר בפסוק 'וְלֹא תִפֹּב נַחֲלָה
מִמַּטֶּה לְמַטֶּה אַחֵר', בְּסִיבַּת הַבַּעַל הַכָּתוּב מְדַבֵּר. שואלת הברייתא,
אַתָּה אוֹמֵר שפסוק זה עוסק בְּסִיבַּת הַבַּעַל, אוֹ – שמא נאמר שאֵינוֹ
עוסק אֶלָּא בְּסִיבַּת הַבֵּן. משיבה הברייתא, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר 'וְלֹא תִפֹּב
נַחֲלָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמַּטֶּה אֶל מַטֶּה', הֲרֵי הַסִּיבַּת הַבֵּן אָמוּר, הָא מָה
אֲנִי מְקַיֵּים – לשם מה אמר הפסוק 'וְלֹא תִפּוֹב נַחֲלָה מִמַּטֶּה לְמַטֶּה
אַחֵר', על כרחך שבְּסִיבַּת הַבַּעַל הַכָּתוּב מְדַבֵּר. ולברייתא זו פשוט
שהפסוק הראשון עוסק בסיבת הבן, ומכח זה מוכח שהפסוק השני
עוסק בסיבת הבעל.

הגמרא מבררת מנין לברייתא לדרוש כך את הפסוקים. שואלת
הגמרא: דִּכְוָלֵי עָלְמָא מִיהַת – בין הברייתא הראשונה ובין
הברייתא השניה סוברים ש'מִמַּטֶּה לְמַטֶּה אַחֵר' בְּסִיבַּת הַבַּעַל
הַכָּתוּב מְדַבֵּר, מַאי מַשְׁמַע – איך משמע דבר זה מהפסוק.

מתרצת הגמרא: סִימָן אָמַר בשם רַבָּה בַּר רַב שִׁילָא, אָמַר קְרָא
בפסוק זה 'אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבְּקוּ מַטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', ומשמעות לשון
זו על הבעל, וכוונת הפסוק שהבעל ידבק רק בנחלת עצמו ולא
בנחלת אחרים, והיינו אשתו. דוחה הגמרא: תַּרְוַיְיהוּ 'אִישׁ' כְּתִיב
בָּהוּ – הרי בשני הפסוקים נאמרה לשון 'איש', ומנין שדווקא
הפסוק השני עוסק בבעל.

מתרצת הגמרא באופן אחר: אֶלָּא אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, אָמַר
קְרָא בפסוק האחרון 'יִדְבְּקוּ', ומשמעות לשון זו על הבעל, כמו
שנאמר (בראשית ב כד) 'וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ'. דוחה הגמרא: תַּרְוַיְיהוּ 'יִדְבְּקוּ'
כְּתִיב בָּהוּ – הרי בשני הפסוקים נאמרה לשון זו.

מתרצת הגמרא באופן אחר: אֶלָּא אָמַר רָבָא, אָמַר קְרָא בפסוק
השני 'יִדְבְּקוּ מַטּוֹת', ולשון זו משמעותה על הבעל, שעל ידי
הנישואין הוא מדבק את מטהו למטה אשתו, ולא על הבן. וכיון
שלשון זו נאמרה רק בפסוק השני יש לדורשו על הבעל, והפסוק
הראשון עוסק בהסיבת הבן.

מביאה הגמרא תירוץ נוסף: רַב אַשִׁי אָמַר, אָמַר קְרָא בפסוק השני
'וְלֹא תִסֹּב נַחֲלָה מִמַּטֶּה לְמַטֶּה אַחֵר', ולשון זו שייכת רק לגבי
הבעל, שהוא 'אחר' לגבי אשתו, ואילו בֵּן, לַאו 'אַחֵר' הוּא לגבי
אמו, אלא הוא נחשב כחלק ממנה.

הגמרא מבררת אם הבעל יורש את אשתו בנכסים ה'ראויים' לבוא
לידה, או רק בנכסים ה'מוחזקים' בידה בשעת מיתתה: אָמַר רַבִּי
אַבָּהוּ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר רַבִּי יַנַּאי, אָמַר רַבִּי, וְמָטוּ בָּהּ – יש
שמטים להכריע לומר דין זה מַשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה, מִנַּיִן
לַבַּעַל היורש את אשתו, שֶׁאֵינוֹ נוֹטֵל בְּרָאוּי לבוא לידי אשתו, כְּמוֹ
שנוטל בְּמוּחְזָק בידה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברי הימים א' ב כב) 'וְשִׁגּוּב הוֹלִיד אֶת
יָאִיר וַיְהִי לוֹ עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ עָרִים בְּאֶרֶץ הַגִּלְעָד', ולכאורה קשה, מִנַּיִן
יהיה לְיָאִיר דבר שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לְשִׁגּוּב אביו, והיינו עשרים ושלש
ערים אלו שהוזכרו בפסוק על שמו, אֶלָּא פסוק זה מְלַמֵּד שֶׁנָּשָׂא
שִׁגּוּב אבי יאיר אִשָּׁה, וּמֵתָה בְּחַיֵּי מוֹרִישָׁהּ – אביה או אמה במקום
שאין בנים, ובדומה, וּלאחר מכן מֵתוּ מוֹרִישָׁהּ, ואף שבדרך כלל
הבעל קודם לירש את אשתו לפני בניה, מכל מקום לא ירש שגוב
בעלה נכסים אלו, כיון שבשעה שמתה עדיין לא מתו מורישה
והיה הממון רק 'ראוי' לבוא לידה, ולא 'מוחזק' בידה, ואין הבעל
יורש בראוי, וִירָשָׁהּ יָאִיר בנה, ומוכח שאין הבעל יורש ב'ראוי'.

ראיה נוספת: וְאוֹמֵר (יהושע כד לג) 'וְאֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן מֵת וַיִּקְבְּרוּ וְגוֹ'
אתוֹ בְּגִבְעַת פִּינְחָס בְּנוֹ', וגם בזה קשה לכאורה, מִנַּיִן לְפִנְחָס גבעה
זו שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לְאֶלְעָזָר, מְלַמֵּד שֶׁנָּשָׂא אֶלְעָזָר אִשָּׁה, וּמֵתָה בְּחַיֵּי
מוֹרִישָׁהּ, וּמֵתוּ מוֹרִישָׁהּ לאחר מכן, וִירָשָׁהּ פִּנְחָס ולא אלעזר
בעלה, כיון שבשעת מיתתה היה ממון זה רק 'ראוי' לבוא לידה,
ואין הבעל יורש ב'ראוי'.

מבררת הגמרא את הצורך בשני הפסוקים. שואלת הגמרא: וּמַאי
'וְאוֹמֵר' – מדוע יש צורך בראיה נוספת מפנחס בן אלעזר. משיבה
הגמרא: וְכִי תֵּימָא – שמא תאמר שיש לדחות את הפסוק הראשון,
ולומר שֶׁיָּאִיר, דַּהֲוָה נָסִיב אִיתְּתָא – הוא שנשא אשה, וּמֵתָה, וִירְּתָהּ
– וירשה יאיר, ומכאן היו לו נכסים שלא היו לשגוב אביו, תַּלְמוּד
לוֹמַר 'וְאֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן מֵת וַיִּקְבְּרוּ אתוֹ בְּגִבְעַת פִּינְחָס בְּנוֹ אֲשֶׁר נִתַּן
לוֹ בְּהַר אֶפְרָיִם', וְכִי תֵּימָא שאף מפסוק זה אין ראיה, כיון שיש
לפרש דִּנְפַלָה לֵיהּ נחלה זו לפנחס בְּשִׁדֻּה חֲרָמִים – שהחרים אדם
את נכסיו, ודין החרם להינתן לכהנים, אָמַר קְרָא 'בְּגִבְעַת פִּינְחָס
בְּנוֹ', ולשון זו מיותרת לכאורה, שידוע שפנחס הוא בנו של
אלעזר, אלא לשון 'בנו' באה למעט, שניתנה לבנו ולא לו, כלומר,
היתה זו נַחֲלָה הָרְאוּיָה לכאורה לו, כיון שהיתה שייכת לאשתו,
וְאף על פי כן יְרָשָׁהּ בְּנוֹ פנחס, כיון שהדין הוא שאין הבעל יורש
בנכסים הראויים לבוא לאשתו.

שנינו במשנה: וּבְנֵי אֲחוֹת המת, נוחלין ולא מנחילין.

הגמרא מביאה ברייתא המפרשת את הדין האמור במשנה: תָּנָא
בברייתא, דין זה שבְּנֵי אֲחוֹת המת יורשים אותו, הוא בדווקא,
שרק בני אחותו יורשים אותו וְלֹא בְּנוֹת אֲחוֹת המת.

אגרות קודש

ב"ה, כ"ד אייר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מי"ג אייר, בו כותבים אודות סדר הלימודים וזמניהם בקיץ הבע"ל, ואף שאין מזכירים עד"ז, הרי בודאי לפני כל חג ומועד מדברים עם התלמידים אודות זה, נוסף על לימוד דיני החג ומנהגיו באופן המתאים להבנתם.

מ"ש אשר התי' הקטנים לומדים רק עד הפסקת הצהרים, וכנראה שכוונתם עד שעה 12:30, צריך עיון איך מבלים שאר היום, היינו רובו, ובפרט שבטח שבתלמידים אלו ישנם מגיל כזה שעליו נאמר ספי לי' כתורא, ובטח ימלאו עד"ז בהזדמנות הבאה...

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש.

שואלת הגמרא: **לְמַאי הִלְכְתָא** – איזו הלכה השמיעה לנו הברייתא, והרי ודאי אין כוונתה שבנות אחות המת לא יורשות אפילו כשאין להן אחים, שהרי במקום שאין בנים בת יורשת כמו בן, וכיון שאין למת אחים ואחותו היתה צריכה לרשת אותו, ממילא לאחר שמתה האחות ללא בנים, הדין הוא שבנותיה יורשות אותו.

משיבה הגמרא: **אָמַר רַב שֵׁשֶׁת**, הברייתא השמיעה לנו שיש **לְקַדֵּם** – להקדים את הבנים לבנות, לא רק בירושת אביהם, שכתבה כן התורה בפירוש, אלא גם לירושת שאר הקרובים.

מביאה הגמרא את המקור לדין זה: **תָּנֵי רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק** ברייתא **זוֹ קַמִּיהּ דְּרַב הוּנָא**, נאמר בסוף פרשת ירושה (במדבר כז יא) 'וְאִם אֵין אַחִים לְאָבִיו וּנְתַתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְיָרַשׁ אֹתָהּ', ופסוק זה עוסק ב'ירושה שניה', כלומר שאינה ירושת בן את אביו אלא ירושת קרובים במדרגה רחוקה יותר, והאות וא"ו בתחילת הפסוק באה להוסיף את האמור בפסוק זה על הענין שנאמר לפניו (פסחים ה.), והוא ירושת הבן את אביו, ומַקִּישׁ הכתוב את דין יְרוּשָּׁה שֵׁנִיָּה, לִירוּשָּׁה רִאשׁוֹנָה, שהיא ירושת הבן את האב, **מַה יְרוּשָּׁה רִאשׁוֹנָה, הַבֵּן קוֹדֵם לְבַת** לירושת אביהם, ורק אם אין לאב בנים עוברת הירושה לבתו, שנאמר (במדבר כז ח) 'אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ', **אַף** בִּירוּשָּׁה שֵׁנִיָּה שהיא ירושת שאר הקרובים **הַבֵּן קוֹדֵם לְבַת** לירושה, ורק אם אין בנים קרובים במדרגה זו עוברת הירושה לבנות הקרובות באותה מדרגה.

הגמרא מבארת שיש לדון דיני ירושה דווקא ביום: **תָּנֵי רַבָּה בַּר חֲנִינָא** ברייתא זו **קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן**, נאמר בענין ירושת בן בכור (דברים כא טז), 'וְהָיָה בְּיוֹם הַנְחִילוֹ אֶת בָּנָיו', ויש ללמוד מכך שדווקא **בַּיּוֹם אַתָּה מַפִּיל נְחָלוֹת, וְאִי אַתָּה מַפִּיל נְחָלוֹת בַּלַּיְלָה.**

אביי הבין שכוונת הברייתא היא שאי אפשר להוריש בלילה, ולכן תמה על ברייתא זו: **אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי, אֶלָּא מֵעַתָּה**, רק אדם **דְּשָׁכִיב בֵּימָמָא** – שמת ביום **הוֹא דְיָרְתֵי לֵיהּ בְּנֵיהּ** – רק אותו יורשים בניו, אבל **מַאן דְּשָׁכִיב בְּלֵילְיָא** – אדם שמת בלילה, **לָא יָרְתֵי לֵיהּ בְּנֵיהּ** – אין בניו יורשים אותו, והרי לא מסתבר כלל לומר כן.

אביי מבאר את הברייתא באופן אחר. אמר לו אביי: **דִּילְמָא דִּין נְחָלוֹת קָא אָמְרַת** – שמא הברייתא שהבאת עוסקת בדין תורה בענין נחלות, שבית דין הדנים למי מגיעה הירושה אינם דנים אלא ביום ולא בלילה, **כְּדְתַנְיָא** בברייתא אחרת, נאמר בתורה בפרשת ירושה (במדבר כז יא) 'וְהָיְתָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט', ולמדים ממה שנאמר 'חוקת משפט' שזו לשון דין, **שאוֹרָיְתָא** – הסתיימה **כָּל הַפָּרָשָׁה כּוּלָּהּ** העוסקת בעניני ירושה **לְהֱיוֹת דִּין**', כלומר שחלוקת הירושה אינה כסתם חלוקת שותפים, אלא יש בה את כל ההלכות שיש בשדנים בדיני ממונות, שצריכה להיות במעמד שלשה דיינים, וכיון שנאמר בפרשה זו לשון 'ביום הנחילו' יש ללמוד מכאן שחלוקת נחלות צריכה להיות ביום, ויש ללמוד מכאן לכל דין תורה, שצריך להיות ביום, וזו גם כן כוונת הברייתא שהביא רבה בר חנינא, שרק ביום דנים דיני ירושה, ולא בלילה.

וְהִלְכְתָה זו שבברייתא היא **כְּרַבִּי יְהוּדָה** ומסייעת לדבריו, **דְּאָמַר רַב יְהוּדָה, שְׁלֹשָׁה** אנשים **שֶׁנִּכְנְסוּ לְכַבֵּד אֶת חֲתוֹלָה** הנוטה למות ורוצה לחלק את ממונו, **אִם רָצוּ** רק להיות עדים לדבריו ולא לדון, **כּוֹתְבִין** את דבריו, **וּבִית דִּין אַחֵר יִדּוֹן בְּצִוָּוּאָתוֹ**, ולאחר שכתבו ונעשו עדים בדבר אינם יכולים לדון בעצמם בדבריו, וכטעם שיבואר להלן (קיד.), ואם עדיין לא כתבו, **וְרָצוּ** לדון ולחלק הירושה לפי דבריו, **עוֹשִׂין** בעצמם את **הַדִּין**, שהרי בית דין יכול לדון לפי מה שראו הדיינים בעצמם. אבל **שְׁנַיִם** שנכנסו לבקר את החולה, רק **כּוֹתְבִין** את דבריו, **וְאֵין עוֹשִׂין דִּין** – ואינם יכולים להיות דיינים ולחלק את הירושה לפי דבריו, כיון שדין הירושה הוא ככל דיני ממונות שצריכים שלשה כדי לדון בהם, ואינה כחלוקת שותפים.

וְאָמַר רַב חִסְדָּא על דברי רב יהודה אלו, **לֹא שָׁנוּ** ששלשה שנכנסו לבקר את החולה יכולים להיות דיינים, **אֶלָּא** רק אם שמעו דבריו **בַּיּוֹם**, שכיון ששמעוהו ביום ויכולים לדון מיד בדבריו, יכולים לדון בו באותו יום או למחרת ולפסוק את הדין,

---

אגרות קודש

ב"ה, כ"ג אייר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבה מג' אייר, בו כותבת אשר הוטב מצב בריאותה אף שלא חזרה עדיין לאיתנה, הנה קרוב לודאי שהשיור שישנו עדיין, הוא חלק מדומה, ולכן היסח הדעת בזה - שמובן שאין בזה סתירה למילוי הוראת הרופאים - ישלים מצב בריאותה.

במה ששואלת אודות הידורים שרגילה בהם זה כמה וכמה שנים, ושבעלה לעת עתה לא נהג בהם. מובטחני שבאם יסבירו לו את ההידור שבדבר, הנה לא רק שלא יפריע אותה מהנהגתה זו, אלא, שאדרבה גם הוא יתנהג באופן כזה, כי הרי זוהי הוראה ברורה מן השמים אשר הידור זה שייך אליו, וכנודע פתגם הבעש"ט ששמענוהו כמה פעמים מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אשר כל דבר שאיש הישראלי רואה או שומע יש בזה הוראה בשבילו בהנוגע לעבודתו את בוראו, וכיון שבאיזה אופן שיהי' נכנס הידור זה לתוך ד' אמות שלו, בודאי גם הוא ביכולתו להתנהג בו ושייך הוא אליו.

ומובן שגם על זה נאמר מה שנאמר על כללות תורתנו הק', שדרכי' דרכי נועם ואפילו כל נתיבותי' שלום, וכשיסבירו כל הנ"ל בלי התרגשות ובדרכי נועם ושלום, ובודאי יתרבה השלום בביתם ועל ידי זה גם ברכת השי"ת, כי הרי השלום הוא כלי המחזיק ברכתו של הקב"ה כפסק משנתנו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א